UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Novissima Polyanthea, In Libros XX. Dispertita

Dominicus

Francofurti, 1613

Spurius

urn:nbn:de:hbz:466:1-97211

Visual Library

vento multum agitatur, velociter ſuum iter conficit, atq; in tutum portum ſe recipit: Ita homo in his mundi miſeriis atq; impetuoſo calamitatum omnium mari periclitans, motu & afflatu Spiritus ſancti agitatur, vt recta via ingrediatur, atq; in tutum demum veræ beatitudinis portum ſeſe recipiat. *In Memorabilibus.*

Origenis. Sicut cognationem ſui ad inuicem gerunt viſibilia & inuiſibilia, terra & cœlum, anima & caro, corpus & ſpiritus, ex horũ coniunctionibus conſtat hic mundus: Ita etiam S. ſcripturam credendum eſt ex viſibilibus & inuiſibilibus conſtare, veluti ex corpore quodam, literæ ſcilicet quæ videtur, & animæ ſenſus, qui intra ipſam deprehenduntur. Ex ſpiritu ſecundum id, quod etiam quædam in ſe cœleſtia teneat (vt Apoſtolus dicit) quia exemplari, & vmbræ cæleſtium deſeruiunt. Quia ergo hæc ita ſe habeat, inuocantes Deum qui fecit Scripturæ animum & corpus & ſpiritum: corpus quidem his, qui ante nos fuerunt, animam nobis, ſpiritum autem iis, qui in futuro hæreditatem vitæ æternæ conſequentur, per quam perueniat ad regna cœleſtia: eam nunc, quam diximus, legis animam, requiramus. *Homil. 5. in Leuitici.*

Thriuert. Neque pictores, neq; ſtatuarii animam infundunt, ſed alius colorem appingit, alius membra affingit: Eodem diſcrimine diſtant Spiritus & litera, lex vetus & noua. Nam hæc vitam exhibet, illa vero mortẽ redolet: ſcil. ſpiritus robur adiicit, viuificat: lex vero præterquam quod nullam gratiam affundit, etiam exorbitantem morte mulctat, *in apoph* 63.

Pueri dum greſſum tentant, primum aut ferulæ innituntur, aut manu ducuntur: Ita ante Chriſtum Iudæi quibuſdam ceremoniis quaſi pædagogo ad virtutem erudiebantur: verum qui ſpiritum Chriſti acceperunt, ad virtutem vltro accenduntur nec legalibus indigent. *in apoph.* 46.

Sponſa. Sponſalia.

DEFINITIO ET ETYMOLOG.

SPonſa, Græce, *νύμφη, ης, ἡ, & νύμφιος, ου, ὁ,* ſponſus, ac *νυμφικὸς, ȣ, ὁ,* ſponſalis dicitur: Sunt enim ſponſalia promiſſio futurarum nuptiarum, & fiunt abſolute quadrupliciter, ſcilic. nuda promiſſione, datis arrhis ſponſalitiis, annuli ſubarrhatione, & interueniente iuramento. Et fiunt cum conditione quadrupliciter, ſcilicet quia aut conditio honeſta de bonis ſimpliciter, aut de bonis vtilibus per modum dotis, aut de bonis vtilibus per modum pœnæ, aut conditio inhoneſta contraria bonis matrimonii, *ſecun. B. Thom. Sent. diſt.* 17. *q.* 1. *art* 2.

Spoſalia ſunt futurarum nuptiarum promiſſio, *vt hab* 30, *qu.* 5. c. *Noſtrates*, dicta à ſpondeo. Vnde ſponſus quaſi promiſſus & ſponſa quaſi promiſſa. Quare poſt contractum matrimonium per verba de præſenti dicuntur vxor & maritus, non ſponſus nec ſponſa.

Sponſa, Hebr. *Callah*, tota pulchra, ſic dicta ab omnimodo ornatu in nuptiarum ſolemnitate: à verbo *Cala.*, conſummauit ex toto, abſoluit in vniuerſum, perfecit ex omni parte. Proprie autem de pulchritudine & forma omnino egregia & conſummata dicitur. Cognationem habet cum *Calah*, conſummatus eſt, quod intranſitiue accipitur. Hinc καλλύνω, orno ex omni parte, καλλύνομαι pulcher ſum, κάλλος, pulchritudo, &c. Lat. colo, cultus, nempe corporis, &c. Verbum *Eras* vel *Aras*, Hebr. ſignificat deſponſauit ſibi puellam in matrimonium, ſubarrhauit, vbi vir & mulier inuicem dant pignora ſponſalitia. Hinc ἀῤῥάβων, arrha, & ῥυσιάζω, pignus capio. Gall. *arrhera, arreſter.*

BIBLICI LOCI.

Sponſaliorum & Sponſarum in patriarcharum & Iſraelitarum hiſtoriis frequens mentio. Sponſa filii Dei, *Pſalm.* 45. *Verſ.* 11. 12. *Ezech* 16.8. *Oſe.* 2.19 *Matth.* 6.15 2. *Cor.* 11.2. *Epheſ.* 5. 32 *Apoc.* 19.7 & 21.2.9. Immaculata, pulchra, dilecta, ſæpius compellata in Salomonis cantico. A ſponſo ſuo mundata, *Epheſ.* 5.26.27.

Sponſus Eccleſiæ Chriſtus, *Eſa.* 54.5 & 62 4. *Ierem.* 31 22. *Ezech.* 16 8. *Matth.* 9.15 & 23.1. *Mar.* 2.19 & *Luc.* 5.24. *Ioan.* 3.29. 1. *Cor.* 11.2. *Eph.* 5. 24 *Apoc.* 19.7 & 21.2.

SENTENTIÆ PHILOSOPHICÆ.

De ſponſa alteri adiudicata. DIAL. XVII.

Franſc. Petrarch.

DOL.

Sponſam mihi ſententia iudicialis eripuit. R. Aſt aliis fraus, aliis vis aperta. D. Iudiciali ſententia ſponſam amiſi. R. Qu... ferro alii, quidam) quod fœdiſſimum genus) auro ipſas ... miſere. Nihil proprium eſt homini, hinc furta & inſidiæ..., hinc preces, hinc pretia, hinc vltima rerum mors ... tam temporalium bonorum dominia voluuntur, quod ... us, fit alterius, mox ad alios tranſiturum, quod in rebus ... rendum, in damnoſis ac grauibus plaudendum eſt. Qu... tem volui humana? homo ipſe voluitur, & non ſtat, ... eſt, quaſi flos egreditur & conteritur, & fugit velut vmbra ... quam in eodem ſtatu permanet. Tu ſponſam querens ... fugiendo, & in horas decreſcendo aſſidue te amittis. D. ... iudicio amiſi. R. In campo alii tutius eſt iure congred... legibus decertare, quam gladiis, legiſti apud Vergilium ... Lauiniæ competitores quanta lis & quis belli finis? Vi... ſequitur victum mors tibi ſponſa perdita, ſalua eſt vita. D. ... priuauit ſponſa. R. Adulter aut raptor forſitan te ... eſt ſponſam amiſiſſe quam coniugem. In illa enim ... hac res. Minor eſt autem ſperatæ quam poſſeſſæ rei, ... leuior ſpei iactura quam rei. D. Amiſi ſponſam in iudicio ... miſiſti, ſed tuam non eſſe didiciſti. D. Amiſi ſponſam. R. ... coniugem, multiplici ægritudine liberatur. At qui ... uatur, vtrumque bonum, ſed ſecundum melius. Qu... melius nullum pati vulnus, quam inflicto vulneris ... niſſe? ſed vos animorum impulſu (Satyricus ait) & ... cupidine ducti coniugium optatis, quod adepti per... immortalibus agitetis querimoniis, & tum facti p... factum eſſe non poteſt quumque inefficax pœnitentia ... D. Sponſam, & ſpem prolis amiſi. R. Noli lamenta ... pars eſt altera præcipitis mortalium voti. Sic enim ... ptatis, patrumque vxoris. At non ſemper placitura ... dant ſuperi. Tenes apud Apuleium Madaurenſem, ... pſa in manus miſella illa virguncula vnam triuii in ... riculi plurimum, loco flectit eum cui inſederat aſellum ... uerſum nititur, quia ſecurum iter erat & incautam ... damna tẽdeatem tacitus arguit, quib. ita luctantibus ... euaſiſſe videbantur, interueniunt, à quibus in captiuitatem ... virgo in ſuam perniciem ſtudioſa retrahitur? Haud ... diuinam prouidentiam, & humanam ſtultitiam ... ius eſt quæſtio. Illa futuri præſcia eo vos agit, vbi dulcia ... omnia. Hæc obnititur cœca quidem & miſeris ſuis ... moras ſæpe quæ vitari poterant obſequendo, & creden... mala corripiunt. D. Succubui in iudicio, & amiſi ſponſam ... gnus es viciſſe. Nam duobus de vna muliere certantibus ... rem habet, is perdidit, qui vicit is eſt victus, qui vincitur ... & liber.

BIBLICA EXEMPLA.

Sponſam ambiendi ritus *exempla*: Seruus Abrahæ ... 24. *v.* 49. Hemor Sichem filio ſuo, 34.8. Tobias Saram, ... 13. Raguel filiam ſuam, *Tob* 7.13.14, 15. Dauid Abigail ... 39.40. Sponſis diſcedentibus bene precandi formula ... gnati Rebeccæ bene precantur ipſi, *Geneſ.* 24,60. ... ſeniores ipſi Ruth. *Ruth.* 4.11. Seruitutis propter ſponſas ... Iacob pro Lia & Rachel, *Gen.* 29.17 &c. Fortitudinis & ... noris, propter ſponſas præſtiti *exempla*: Othoniel, *Iud.* ... *Sam.* 18. *v.* 27.

Vide Coniugium, Nuptiæ, Matrimonium.

Spurius.

DEFINITIO: ET ETYMOLOG.

SPurius, Græce νόθος, ȣ, ὁ. nonnullis putatur, ſed non ... eo vocabulo dicitur nothos, hoc eſt, ex adulterio natus ... Latinum vocabulum non habet, ideoque vtimur ... incerto patre natus, quem Modeſtinus, Vulgo concept... ri ſcribit, ſiue qui eum, patrem habet, quem habere non ... ſpurios etiam verſus dicimus alterius ac incerti authoris ... de Ariſtarcho:

Quinq; notas ſpuriis verſibus appoſuit,

Spurius, incerto patre natus, ἀπὸ τȣ͂ σπόρου, i. à ſemine ... rea quod de ſemine patris nulla ſit certitudo: vel ... quod è meretrice publica, aut quæ ſe multis clam proſtitu... tus, Hebr. *Tame*. i. contaminatus, immundus ſpurcus, ... us) pollutus, à verbo, *Tamah*, vel *Tame*. Immundus ... tus eſt. Inde Lat. Tamino, contamino. Cogitationem ... *Tamam* abſcondit, item cum nomen Sterquilinium ... originem ſuam, vt contaminatam abſcondunt. ... *Mamzer*, i. natus ex aliena muliere, natus ex adulterio: ...

verbo *Mazar*, illegitime procreatus eſt, ex adulterio cõ-
alieno fluxu ſeminis prognatus eſt. Verbaliter non le-
verbum Scortum, ſed mæcha nocte dedit ortum: inquit
Vide Etymologic. trilingue, *pag.* 790.

SENTENTIÆ PHILOSOPHICÆ.

De filio qui alienus inuentus eſt. Dial. L.

Franſc. Petrarch.

DOL.

...mortè grauius) qui meus credebatur, alienus eſt filius. ...communem ſpectaretis patrem (Comici conſilio) humani ...alienum putaretis. D. Diu alienum filium, vt meum, pa- ...filium pauiſſe natura fuerit, alienum charitas: modo ...non pœniteat, ſed delectet. D. Filius ille meus dictus a- ...R. Aperta tibi ad magnum, & ſingulare meritum ...principium, vt hactenus, ſic deinceps quaſi tuum paue- ...quidem longe gratius, atq; acceptius Deo eſt. Solent enim ...ceu ſibi naturali quodam iure debita, patrum alimenta ...& præterea ſcelus eſt amare filium, qui ex te genitus ...creatum hominem non amare. Ita vndiq; apud Deum, ...pietatem eximiam tibi quæſieris ex alieno flagitio. D. ...filio, qui non erat filius. R. Pauiſti vt filium, paſce iam, ſi ...at vt fratrem, omnium qui ſunt, quiq; erunt fuerunt- ...parens, vnus rector. Noli te per inſolentiam diſſimulare, ...iam, atq; odium ſacrum naturæ vinculum reſcindere. ...cem fratres eſtis. D. Filium quem putabam meum non ...R. Vide à quo audias & cui credas. Multi enim malis ſti- ...falſos rumores ſtudio confingunt. Alii linguæ fluxu ...effrenaiq; impetu, & quæ ſciunt, & quæ neſciunt pari lo- ...audacia. Difficilis eſt autem de filiatione ſententia. D. Fili- ...meus dicebatur alienum eſſe audio. R. Cur hoc aliis potius ...non credis, qua, hoc vnum ſaltem nemo certius nouit? Illa ...filium dedit, quem nunc alii nituntur eripere. Audiſti cre- ...memoria vir illuſtris fuit, cui forma & genere par v- ...erat, ſed fama pudicitiæ ambigua. Ex hac vnicus infans ...natus erat, quem cum die quodam in gremio habens ...curis, & ſuſpirantem virum animaduertiſſet, quæſi- ...cauſa ſuſpirii. Rurſus ille ſuſpirans. Vellem, inquit, ...dominii mei parte paciſci, vt ita mihi conſtare hunc puerũ ...tibi conſtat eſſe tuum. Ad hæc illa nihil fronte mota, ...Enimuero, inquit, nequaquam pretio eſt opus. Da mihi ...iugera, vbi greges meos paſcam, & de hoc ipſo certum ...Cumq; ille impoſſibile prorſus id diceret: conuocatis ...aderant proceribus & ſponſione interpoſita natum illa vl- ...& eſt ne, inquit, hic vere meus? Cumque vir annuiſſet, ...protentis ei puerum porrexit, & accipe ait, dono eum ti- ...haud dubie tuus eſt. Riſu aſtantium oborto, pro vxore diffi- ...omnium ſententiis condemnatus eſt. Crebræ nimis in- ...huius generis lites, ac lamẽta ſunt. Proni in nuptias, im- ...acruentes, vix videre diem creditis, quo mariti, hoc eſt, ...quaſi aliter non poſſitis. Dehinc perfuſi in gaudia, ſeu veri- ...coniugii dies primos in ſtrepitu inter epulas & chore- ...inter epithalamia, & iocos, & cantus, & tympana, reliquam ...omnem inter ſuſpiciones, & iurgia, vtrobiq; reprehenſibiles. ...neq; adeo ancipitem ſic amare, neq; tam inſeparabilem ...neq; tam amabilem ſic odiſſe decuerat, coniecturiſq; fal- ...apud hominem ſanctiſſima diuinæ atq; humanæ domus iu- ...fundere, atq; arctiſſima vitę huius vincula diſſoluere. D. Quid ...meum vxor non eſſe ipſa confeſſa eſt? R. Singulare velut ali- ...cotidiana ſunt hæc. Aliæ viuentes hoc fatentur, aliæ ...quarum aliquæ nunciandum viris poſt obitum relique ...D. Non eſſe meum filium ipſa mihi faſſa eſt coniux. R. Faſſa eſt ...Olympias Philippo magno viro magni filii iacturam, nec fle- ...ſuſpirium, nec querelam legimus. Nunc fabellam accipe ...ſed materiæ non ineptam. Circa littus Oceani, quod Bri- ...ab aduerſo conſpicit, ante non multos annos fama eſt fu- ...mulierculam inopem, ſed forma appetibili, & inſigni laſciuia, ...duodecim paruos filios, totidem ex viris genitos habebat annu- ...interſtitiis inter ſe diſtantes. Inſtante autem mortis hora, ...propere virum iubet: & non eſt, inquit, amplius ludi tempus, ...horum puerorum ad te ſpectat præter maiorem ſolum, pri- ...anno noſtri connubii caſta fui. Sedebant tunc forte pueri ...humi circa ignem more gentis aliquid manducantes. Stu- ...igitur viro, atq; illis rei nouitate ſuſpenſis, Illa ſingulorum ...ordine nominat, quod audiens omnium minimus, qui tri- ...erat, panem dextera, & radam quam habebat in manu altera, ...poſuit, ac tremens deſiderio, & ambabus manibus in altũ ...adorantis in morem, Da, inquit, quæſo mihi genitrix, aliquẽ ...patrem! Cumque illa in fine verborum patrem paruuli no- ...& famoſum quendam diuitemq; hominem, reaſſumpto ...manibus cibo: Bene habet, inquit, Bonus eſt pater.

Vide, adulterium, Fornicatio, Scortatio.

Statura.

DEFINITIO ET ETYMOLOG.

STatura, æ, Corporis magnitudo, Gr. μέγεθος. Hebr. *Ghodel*, i. magnitudo, granditas, à verbo *Gadhal*, magnus fuit, magnus apparuit, magnificatus eſt, ſuccreuit in ſtaturam magnam ſeu proceram & longam. Turris excelſa, dicitur *Migdal*, ab eadem radice.

BIBLICI LOCI.

Staturæ magnæ & proceræ homines: Flii Enac: *Numer.* 13.34. Saul, 1. *Sam.* 10.23. & 16.7. Goliath, 17.4. ad ſtaturam ſuam cubitum vnum nemo addere poteſt. *Matth.* 6.27. *Luc.* 12.25.

In bello non tam ſtaturæ militis rationem habere conuenit, quã virium. *Veget. l.* 1. *c.* 5.

Ex vultu, ex oculis, ex omni conformatione membrorum, milites elige. *idem, c.* 6.

ADAGIA.

Coloſſi magnitudine. Κολοσσαῖος τὸ μέγεθος.

In hominem prægrandi corporis mole præditum.

Caliga Maximini.

Notatur hoc adagio homines immodicæ proceritatis & inſulſi. Iul. Poll. Groß vnd faul iſt zweyfacher ſchad.

Clematis Ægyptia. κληματὶς Αἰγυπτία.

In eos qui corpore ſunt præter modum procero, & atro colore.

Amens longus. ἄνους ὁ μακρός. *Sophoc.*

Hoc eſt quod vulgo dictitant prælongis mentem deeſſe, puſillis adeſſe animum.

Nullus malus magnus piſcis. οὐδεὶς κακὸς μέγας ἰχθύς.

In homines prægrandi quidem corpore, cæterum ingenio nullo. Athenæus Groß vnd vngeſchickt.

Pinguis venter non gignit tenuem ſenſum. παχεῖα γαστὴρ λεπτὸν οὐ τίκτει νόον.

Admonet adagium luxu corporis hebeſcere mentis aciem. Hier.

Puſillus quantus Molon. μικρὸς ἡλίκος Μόλων.

Iactatum in vehementer breui ſtatura homunciones. Suid.

Tredecim cubitorum vir. ἀνὴρ τρισκαιδεκάπηχυς.

Notantur hoc prouerbio homines etiam prælongi & inſulſi.

Longurio.

Priſci prælongos homines ridiculi cauſa longuriones appellabant. Varro in Tripalo apud Nonium. Ego nihil narro, adeo hæc ita curat, qui ante me eſt, neſcio qui longurio.

Statuæ.

DEFINITIO. ET ETYMOL.

STatuæ ſunt ſimulachra ex ligno, lapide, quouis metallo, quæ a-
licui vel mortuo, vel etiam viuenti antiquitus decernebantur:
& in foro aut aliquo loco conſpicuo collocabantur, ad alicuius
rei bene geſtæ memoriam. Gr. ἀγάλματα Hebr. *Matſcloth*, Statuæ,
Ezec. 26.11. frequens harum mentio apud Moſem. In ſingulari nu-
mero *Matſebah*. Et *Peſilim*, Sculptibilia. Latumia, vbi lapides cedun-
tur & dolantur, Lapicidinæ. *Peſel.* Sculptile, ſtatua dedolata ex ligno
vel lapide: vel ex metallo etiam conflata. Generalius nomen imagi-
num eſſe quam ſtatuarum nonnulli exiſtimant, quum pictas etiam
tabellas imagines vocemus, ad quas ſtatuarum appellatio extendi
non poteſt. *Suet. in Tiber.* Etiam ſtatuas atque imagines, niſi per-
mittente ſe poni prohibuit. *Cicero Philip.* 9. Maiores quidem noſtri
(inquit) ſtatuas multis decreuerunt, ſepulchra paucis: ſed ſtatuæ in-
tereunt tempeſtate, vi, vetuſtate: ſepulchrorum autem ſanctitas in i-
pſo ſolo eſt, quod nulla vi moueri, neque deleri poteſt.

LOCI BIBLICI.

Statuæ religionis cauſa non erigendæ, *Deut.* 16.22. Statua iuſſu Nabuchodonoſoris erecta, *Dan.* 3.1. ei diuinos cultus exhiberi edicit, 6.5. pœnam recuſanti ſtatuit, 6.

SENTENTIÆ PHILOSOPHICÆ

De ſtatuis. DIAL. XII.

Franciſci Petrarcha.

GAVD.

At delector ſtatuis. R. Artes variæ, furor idem ipſarumque fons vnum artium, vnus finis, diuerſa materia. G. Delectant ſtatuæ.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN